

4

Burgerinitiatief Nicotinee

Burgerinitiatief Nicotinee

Aan de orde is het **debat** over het **burgerinitiatief Nicotinee**.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het burgerinitiatief Nicotinee (36594, nr. 1). Dit is het eerste burgerinitiatief dat de Kamer in deze ambtsperiode plenair behandelt en het 22ste plenaire debat sinds de invoering van het instrument. Dit is dus toch een bijzonder moment; zo vaak doen we dit niet. Het is toch altijd mooi om te zien dat het instrument dat we als Kamer hebben ook echt benut en gebruikt wordt; dat is ook belangrijk voor burgers.

De kern van het burgerinitiatief Nicotinee is een verbod op de verkoop van alle nicotinehoudende producten aan iedereen die geboren is vanaf 1 januari 2012. Het is een initiatief van ConsumentenClaim, Rookpreventie Jeugd, gezondheidskloof.nl, de Nederlandse Vereniging van Artsen voor Longziekten en Tuberculose en de Nederlandse Internisten Vereniging. Een delegatie is vandaag hier aanwezig. Ik heet hen van harte welkom. Zij zitten in de Voorzittersloge. Wederom van harte welkom. Tevens heet ik uiteraard de staatssecretaris Volksgezondheid, Welzijn en Sport welkom, net als alle mensen die dit debat vanaf de publieke tribune of elders volgen. Allemaal welkom.

Mevrouw De Kanter zal zo dadelijk vanaf het spreekgestoelte een toelichting op het burgerinitiatief geven. Ik verzoek de Kamerbewaarder dan ook om haar naar het spreekgestoelte te begeleiden. Wij wensen haar natuurlijk heel veel succes, want dit is toch altijd weer een bijzonder moment.

Geachte mevrouw De Kanter, voordat ik u het woord geef, merk ik op dat de afspraak is dat er tijdens uw bijdrage niet geïnterrumpeerd mag worden. Er mogen dus geen vragen worden gesteld of opmerkingen worden gemaakt door de Kamerleden. U heeft vijf minuten spreektijd voor uw toelichting. Daarvoor geef ik u nu graag het woord.

Mevrouw De Kanter:

Dank. Geachte voorzitter, leden van de Tweede Kamer, mensen op de tribune, collega's en familie, en de hele initiatiefnemersloge. U komt vast ook weleens in de buurt van een schoolplein, waar de vape aan een niet te stuiten opmars bezig is en waar handhaving duidelijk ernstig tekortschiet. Misschien heeft u gisteren ook de alarmerende berichten van RTL gehoord: longbloedingen, klaplongen, de hart-longmachine en vapende kinderen. 70% van de vapende jongeren — dat zijn vaak kinderen — rookt ook. Elke dag sterven in Nederland meer dan 50 mensen aan de sluipmoordenaar tabak. Dat zijn 20.000 mensen per jaar.

Als longarts was het bijna 40 jaar mijn taak om mensen te vertellen dat ze kanker of COPD hadden, meestal ten gevolge van roken. Deze dodelijke verslaving wordt vrijwel altijd in de jeugd opgelopen en laat een spoor van ellende achter. U kunt hier vandaag iets tegen doen en geschiedenis schrijven. U kunt het verschil maken. U kunt onze toekomstige generaties beschermen, terwijl deze wet de huidige rokers met rust laat; dat is heel erg belangrijk. Ruim 70.000

mensen tekenden het burgerinitiatief Nicotinee. Wij vragen u, namens alle ondertekenaars, om dit initiatief om te zetten in wetgeving, met een uitbreiding van de handhaving in het heden.

Het RIVM berekende dat bijna 700.000 Nederlanders kampen met een chronische ziekte door roken. Het gaat om kanker, hart- en vaatziekten en COPD. Dat zijn ziekten die onze zorg onnodig verstikken, wachtlijsten doen groeien en de zorgkosten laten oplopen. Roken is bovendien de allergrootste oorzaak van de gezondheidskloof in ons land. Mannen met een praktische opleiding hebben deze verslaving twee keer zo vaak. Zij leven daardoor gemiddeld tien jaar korter: tien jaar waarin zij hun kinderen en kleinkinderen niet kunnen zien opgroeien en hun geliefden in rouw achterlaten. Twee op de drie rokers sterven aan de gevolgen ervan, vaak voor hun pensioen. Hun bijdrage aan onze samenleving, materieel en immaterieel, eindigt dan abrupt. Een meerderheid van de rokers wil graag stoppen, maar het sterk verslavende effect van nicotine houdt hen tegen. Nicotine is vrijwel net zo verslavend als heroïne en cocaïne. Al mijn patiënten die rookten, vertelden mij, vaak met schaamte, dat ze als kind of tiener waren begonnen.

Tot 2017 nam het aantal rokende jongeren af, maar met de e-sigaret of vape heeft de nicotine-industrie weer iets gevonden om die dalende trend te keren. Er beginnen meer jongeren met roken. Jonge kinderen worden vanaf de middelbare school, en steeds vaker ook op basisschoolleeftijd, op TikTok en Instagram verleid met vapes in allerlei smaken en kleuren, sinds kort gecombineerd met games. Het uiterlijk en de smaak van de vapes laten hen denken dat het cool en onschuldig is om te vaperen, maar kinderen die vaperen zijn razendsnel verslaafd dankzij de hoge dosis nicotine die ze binnenkrijgen. En eenmaal verslaafd is de stap naar het roken van sigaretten snel gemaakt. "Vaperen is voor de kleintjes" hoor je de rokende scholieren zeggen. Een kwart van de jongeren tussen 12 en 16 jaar vaperen en 70% van hen rookt daarnaast. Geen misverstand: vaperen is ook schadelijk voor zowel de lichamelijke als de mentale gezondheid. Wij moeten onze jeugd beschermen tegen deze trend.

Nu weer meer jongeren gaan roken, is de belofte van een rookvrije generatie in 2040, sinds 2018 nota bene overheidsbeleid, een loze belofte geworden. Het is tijd voor een dappere en duidelijke stap voor een wet op een nicotinevrije toekomstige generatie. Ons voorstel voor de Nicotineewet is dat aan niemand geboren vanaf 2012 ooit nog nicotineproducten verkocht mogen worden. Met andere woorden, vanaf 2030 stijgt de minimumleeftijd dat je nicotineproducten kunt kopen elk jaar met een jaar. Laten we deze en alle toekomstige generaties voor eens en voor altijd beschermen met een wet die niet ingrijpt op de levens van huidige rokers, maar die jongeren beschermt tegen een verslaving waarvan ze in hun puberjaren niet kunnen overzien wat die met hun toekomst doet. Op hun 40ste, wanneer ze ziek worden of sterven aan longkanker, zoals mijn nichtje en heel veel patiënten die ik als longarts heb gekend, is er namelijk geen keuze meer.

Het is onze morele plicht en zelfs een grondrecht van onze kinderen dat we hun gezondheid beschermen. Dat vraagt per direct een sterke intensivering van de handhaving van de Tabakswet. Dat is het tweede punt in ons burgerinitiatief. Het smaakjesverbod, de leeftijdsgrens en het onlineverkoop-

verbod moeten streng en consequent worden gehandhaafd. Een landelijk coördinatieteam handhaving, versterkte capaciteit bij de NVWA en samenwerking tussen politie, Douane en het OM zijn cruciaal. Scholen en ouders moeten worden uitgerust met middelen om illegale handel tegen te gaan. Innovatieve technologieën zoals kunstmatige intelligentie kunnen helpen om illegale reclame en verkoop op sociale media op te sporen en tegen te gaan.

Wie onze voorstellen in verband wil brengen met de keuzevrijheid van het individu, moet beseffen dat bescherming tegen dodelijke risico's geen kwestie van keuzevrijheid is, maar van gezond verstand. Een overgrote meerderheid van de Nederlanders steunt het idee van de rookvrije generatie. Het is tijd om deze steun te vertalen naar actie. Met de Nicotinewet bouwen we aan een toekomst waarin onze kinderen en kleinkinderen niet langer slachtoffer zijn van tabak en nicotine. Het gaat over het beschermen van de generaties die Nederland morgen zullen dragen.

U kunt wat doen vandaag. Sta op voor onze jeugd, kies voor een nicotinevrije generatie en zet het burgerinitiatief om in wetgeving.

Ik dank u voor uw aandacht.

De voorzitter:

Ik dank mevrouw De Kanter hartelijk voor haar toelichting.

(Applaus vanaf de publieke tribune.)

De voorzitter:

Het is niet heel gebruikelijk, maar voor deze keer laat ik het toe, want het is ook weer een bijzonder moment. Ik vraag de Kamerbewaarder u te begeleiden naar de Voorzittersloge, zodat wij kunnen aanvangen met het debat met de staatssecretaris. We doen het als een regulier debat. U heeft allemaal vier minuten spreektijd. Als eerste spreker van de zijde van de Kamer heb ik genoteerd mevrouw Daniëlle Jansen, namens Nieuw Sociaal Contract.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Voorzitter. Er is geen onderwerp waar ik hier in Den Haag zo mee bezig ben als het stoppen met roken. We hebben zojuist van Wanda de Kanter gehoord wat roken en vaperen aanricht bij kinderen. Ik wil haar en haar team hartelijk danken voor het indienen van dit ontzettend belangrijke burgerinitiatief.

Gisteravond bij Nieuwsuur werd gemeld dat NSC tegen het burgerinitiatief zou zijn, maar laat ik helder zijn: wij staan net als de strijders daar honderd procent achter een rookvrije generatie en dus achter dit initiatief. Maar laten we eerlijk zijn. Hoe vaak moeten we cijfers en verhalen nog herhalen voordat we echt in beweging komen? Gisteren nog kwam het verontrustende nieuws dat veertien kinderen het afgelopen jaar in het ziekenhuis zijn beland nadat ze hadden gevaped. Die veertien gevallen zijn volgens kinderartsen slechts het topje van de ijsberg. Wat moet er nog meer gebeuren willen we het lef hebben om rigoureuze stappen te zetten?

Voorzitter. Ik ben wel bereid om vandaag een stap te zetten die ertoe doet. Ik dien vandaag samen met Harmen Krul, van het CDA, een motie in die voorstelt om de minimumleeftijd voor de verkoop van nicotineproducten te verhogen van 18 naar 21 jaar. De reden voor deze leeftijdsverhoging leg ik u nu uit. Onderzoek toont aan dat het uitstellen van de leeftijd waarop jongeren beginnen met roken een belangrijke en effectieve strategie is om roken op latere leeftijd te voorkomen. De meeste jongeren beginnen te roken tussen de 15 en 17 jaar. Het verhogen van de minimumleeftijd naar 21 jaar zal vooral effect hebben op deze leeftijdsgroep, omdat die mensen minder vaak vrienden of kennissen boven de 21 jaar hebben die voor hen nicotineproducten kunnen kopen. Daardoor wordt de toegang tot sigaretten aanzienlijk beperkt. Dit laten resultaten van onderzoeken in de Verenigde Staten ook zien: na verhoging van de minimumleeftijd van 18 naar 21 jaar daalde de kans dat iemand in deze leeftijdsgroep ging roken met maar liefst 39%. Nieuw Sociaal Contract is ervan overtuigd dat dit een belangrijke stap is in de realisatie van een rookvrije generatie.

Het is en blijft ons doel om juist kinderen en jongeren te beschermen tegen de gevaren van roken. Dat omvat niet alleen zelf roken, maar ook secundair roken. Ook dat heeft namelijk ernstige gevolgen voor de gezondheid. Juist in afgesloten ruimtes zoals de auto blijft rook hangen en ademen kinderen die in. Daarom hebben tal van andere Europese landen allang de keuze gemaakt om roken in auto's met daarin kinderen te verbieden. Maar Nederland blijft achter. Ondanks dat 91% van de Nederlanders dit steunt en Raadsaanbevelingen hiertoe oproepen, weigert het kabinet om actie te ondernemen. Onbegrijpelijk. Wij zullen daarom een motie indienen om dit alsnog te realiseren, niet om rokers te benadelen, maar om kinderen een gezonder leven te bieden.

Voorzitter. Om jongeren beter te kunnen beschermen tegen het beginnen met roken, hebben we ook vragen over de handhaving van het rookverbod op scholen. Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor het naleven van dit verbod. Kan de staatssecretaris inzicht geven in de structurele middelen die zij hiervoor ontvangen? Daarnaast horen we graag hoe de handhaving in de praktijk uitpakt. Zijn er uniforme richtlijnen die hierbij ondersteunen, of wordt de invulling volledig aan scholen zelf overgelaten?

Tot slot. De staatssecretaris adviseerde gister ouders: pak het af, gooi het weg. Begrijpt hij dat dit advies slecht kan vallen, gezien zijn eigen ervaring met weerstand bieden aan de eisen in de supermarkt voor wat betreft zijn 3-jarige dochter? Hij stelde ook dat we al een vapeverbod hebben, maar de praktijk toont aan dat dit niet werkt. Alleen strengere handhaving is niet genoeg. Het verhogen van de leeftijdsgrens naar 21 geeft een helder signaal: nicotineproducten zijn niet voor jongeren.

De voorzitter:

Voor u vertrekt, zie ik een aantal mensen opveren om een interruptie te plegen. Als eerste bij de microfoon is mevrouw Tielen namens de VVD.

Mevrouw Tielen (VVD):

Ik wil toch wel graag van mevrouw Jansen weten wat ze nou precies wel en niet wil. Dat bedoel ik niet flauw. In

september hield mevrouw Jansen op de nationale televisie, bij EenVandaag, nog een pleidooi voor eigenlijk het burgerinitiatief zoals dat vandaag is gepresenteerd. Gisteren hoorden we inderdaad dat ze ertegen zijn en nu heeft ze een ander voorstel. Wat beoogt de fractie van NSC nou precies rondom nicotinegebruik?

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Zoals ik net zei, ben ik en is de fractie van Nieuw Sociaal Contract voor dit burgerinitiatief. Zoals ik eerder al aangaf, ben ik bezig met een initiatiefnota rondom dit onderwerp. De reden waarom ik nu voor een leeftijdsverhoging van 18 naar 21 jaar kies, is dat er bijzonder weinig draagvlak is in de Tweede Kamer. Een motie indienen zal daarom nu zinloos zijn. Daarom ga ik er iets meer tijd in stoppen, in de hoop dat ik meer fracties meekrijg. Dat is de enige reden. Wij zijn echt voor dit initiatief en staan er honderd procent achter.

De heer Crijns (PVV):

Ik heb naar het betoog van mevrouw Jansen, van NSC, geluisterd. Ze wijkt niet af en houdt constant hetzelfde verhaal. Mijn complimenten daarvoor. Maar het baart mij zorgen dat zij met een motie gaat komen die de leeftijd naar 21 jaar verhoogt. We kunnen zien dat het nu al niet werkt. Kinderen kunnen nu al op de illegale markt heel schadelijke illegale vapes krijgen. Hoe gaat dit voorstel voorkomen dat die kinderen via Snapchat, Instagram en noem maar op aan die illegale vapes komen?

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

De maatregelen die Nieuw Sociaal Contract voorstelt, zijn echt gericht op het realiseren van een rookvrije generatie, zodat de gezondheid van kinderen en jongeren niet beschadigd wordt. Als het goed is, komt de staatssecretaris met een heel groot plan rondom vaperen. Daarbij helpt het, als je kinderen van roken en vaperen af wilt houden, om de beschikbaarheid van rookwaar te beperken op verschillende manieren. Het verhogen van de leeftijd zorgt ervoor dat deze waren minder beschikbaar zijn voor jongeren.

De voorzitter:

Een vervolgvraag.

De heer Crijns (PVV):

Een punt van orde. Hoeveel interrupties hebben we in totaal?

De voorzitter:

Ik wilde het eigenlijk niet beperken, maar dan ga ik er wel van uit dat u zichzelf een beetje beperkt qua inhoud.

De heer Crijns (PVV):

Mooi inderdaad. Maar mevrouw Jansen beantwoordt niet mijn vraag. De leeftijdsgrens is nu al 18 jaar. Kinderen kunnen nu nog altijd aan illegale vapes komen. Hoe gaat deze motie er dan voor zorgen dat die illegale markt wordt aangepakt?

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Nogmaals, ik ben ervan overtuigd dat het beperken van de beschikbaarheid van middelen, dus zowel sigaretten als vapes, een van de meest effectieve maatregelen is bij het realiseren van een rookvrije generatie. Dus nogmaals, als je de leeftijdsgrens verhoogt van 18 naar 21 jaar, dan draagt dat bij aan het beperken van de beschikbaarheid. Ik zie ook wel dat het geval "vapes" ontzettend lastig is, omdat er een hele grote illegale markt is. Dat vraagt om meer handhaving. Daarom ben ik ook blij dat de staatssecretaris aardig wat middelen beschikbaar heeft gesteld, zodat de NVWA beter kan handhaven.

Mevrouw Dobbe (SP):

Dank voor het betoog van de NSC-collega. Wij kennen mevrouw Jansen als een bevlogen voorstander van het tegengaan van roken. Wat mij alleen bevreemdt, is dat wij vanmiddag gaan stemmen over bezuinigingen op preventie, die ook rookprogramma's behoorlijk raken. De vorige staatssecretaris zei daar zelfs over dat een aantal programma's gewoon teniet worden gedaan. Dat zijn programma's die kunnen voorkomen dat kinderen beginnen met roken. Dat zijn programma's die mensen kunnen helpen met stoppen met roken. Die programma's gaan er straks, met de steun van NSC, allemaal aan. Ik vroeg me af hoe mevrouw Jansen daarnaar kijkt.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Die vraag krijg ik bijna bij ieder debat, dus die verwachtte ik hier nu ook weer. Nogmaals, ook ik vind de bezuinigingen op het preventiebudget erg pijnlijk. Tegelijkertijd moeten wij bezuinigen, dus er valt ook een deel van het preventiebudget af. De maatregelen die overblijven, zijn het normeren en het veranderen van de wetgeving. Nieuw Sociaal Contract bepleit met dit voorstel dat je een aanpassing doet in de wetgeving, zodat de beschikbaarheid van tabak en rookwaar vermindert. Als je dan kijkt naar de meest effectieve maatregelen, dan gaat het over het verminderen van marketing, hogere accijnzen en het beperken van de beschikbaarheid. Daar wil ik op inzetten, omdat dat de meest effectieve maatregelen zijn ...

De voorzitter:

Dank u wel.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Oké.

De voorzitter:

Anders is er helemaal geen ruimte meer. Ik wil ook de staatssecretaris nog het woord geven straks. Mevrouw Dobbe, een vervolgvraag.

Mevrouw Dobbe (SP):

Er wordt natuurlijk heel vaak naar gevraagd omdat het een hele onlogische keuze is. Als je zegt dat je moet bezuinigen, dan is dat een keuze. Ervoor kiezen om die bezuinigingen door te zetten en te steunen terwijl ook andere keuzes mogelijk zijn, is ook een keuze. Dat is een keuze die mevrouw Jansen hier maakt. Daarom vraag ik hiernaar. Want aan de ene kant vraagt mevrouw Jansen ons om

keuzes te maken in voorstellen die ze doet. Aan de andere kant breekt ze van alles af en steunt ze die afbraak. Dat vind ik ingewikkeld. Ik zou toch aan mevrouw Jansen willen vragen of zij vanmiddag bij de stemmingen dan ook zegt: als we echt een rookvrije generatie willen, als we echt van dat roken af willen, dan doen we die bezuinigingen niet. Dan maken we een andere keuze. Daar kunnen we ook vanmiddag voor kiezen. Daar maakt zij volgens mij een heleboel mensen heel erg blij mee.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik heb net gezegd dat ik het niet wilde beperken, maar dat betekent niet dat interrupties statements zijn of hele betogen. Dat is het andere uiterste. Anders ga ik het wel beperken.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Als ik echt voor een rookvrije generatie wil gaan, dan kom ik toch terug bij de maatregel zoals Nieuw Sociaal Contract net voorstelde en bij het burgerinitiatief zoals dat net is gepresenteerd. Daarbij betekent meer geld voor preventie niet altijd dat je ook meer effect hebt. Als er minder budget is, dan ben ik er ook niet zeker van dat dat minder hard zal gaan. En er blijft ook nog budget over. Het is dus ook niet zo dat we niks meer kunnen.

Mevrouw Paulusma (D66):

Dank voor de collegialiteit, want ik wil nog even verder op dit punt. Ik hoor mevrouw Jansen dit namelijk continu zeggen: we moeten bezuinigen. Dit kabinet heeft zeer gezonde overheidsfinanciën doorgeslagen van het vorige kabinet, dus dit is echt daadwerkelijk een politieke keuze. Ik hoor mevrouw Jansen opnieuw zeggen dat de meest effectieve maatregelen de maatregelen zijn die mevrouw Jansen opnoemt, en daar wil ik nog wel in meegaan, maar mevrouw Jansen weet ook dat het en-en-en-en-en is. Dus je moet én aan voorlichting doen én aan stoppen met roken. Je moet al die programma's doorzetten die NSC nu kapotbezuinigt. Dus ik ben toch wel benieuwd naar het volgende. Dit voelt een beetje als een "rookgordijn" en dat is misschien een toepasselijk woord tijdens dit debat, maar het kan niet waar zijn wat mevrouw Jansen nu zegt.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Ik blijf bij mijn pleidooi voor de meest effectieve maatregelen. Die hebben nu wat mij betreft te weinig aandacht gekregen. Ik pleit dus nog steeds voor de maatregelen die ik voorstel en die van het burgerinitiatief. Ik ben het met mevrouw Paulusma eens dat het en-en-en is. We hebben ook niet alle interventies wegbezuinigt, want zoals ik net zei: er blijft nog een heel budget over waarmee ook nog best wat mogelijk is. Dus dan ga je én ingrijpen op wetgeving én heb je ook nog passende interventies.

De voorzitter:

Een vervolgvraag.

Mevrouw Paulusma (D66):

Wat mevrouw Jansen zegt klopt niet. Ze blijft namelijk hangen in "de meest effectieve maatregelen". Die zijn alleen maar effectief als je het totaalpakket doet. Dus als mevrouw

Jansen echt wil strijden voor een rookvrije generatie, dan draait ze de bezuinigingen terug en gaat ze net zo hard strijden voor preventie zoals voorlichting en voor alle andere activiteiten die dit kabinet kapotbezuinigt om ervoor te zorgen dat "de meest effectieve maatregelen" zoals mevrouw Jansen ze verkoopt daadwerkelijk effectief zijn.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Ik ga in herhaling vallen, maar de meest effectieve maatregelen heb ik net opgesomd. Het is niet altijd in combinatie met bepaalde programma's. Zoals ik net zei: er blijft een budget over waarin we ook andere programma's en interventies kunnen aanbieden naast die wetgeving. Dus ik heb goede hoop dat dit goedkomt.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik denk dat ik de heer Crijns zag gebaren dat hij mevrouw Slagt-Tichelman namens GroenLinks-PvdA het woord gunde.

Mevrouw Slagt-Tichelman (GroenLinks-PvdA):

Ik heb nog een vraag. We hebben de woorden van mevrouw De Kanter gehoord over de verschrikkelijke gevolgen die vaperen en roken hebben voor de samenleving. We willen dat preventief oplossen met regelgeving. Maar er zijn ook hele mooie programma's voor kinderen die nu al nicotine-verslaafd zijn en die gunnen we ook een goede rookvrije toekomst, dus die zouden we met antivapeprogramma's of antirookprogramma's speciaal gericht op jongeren willen begeleiden. Is mevrouw Jansen van NSC bereid om daar wel in te investeren en daar wel geld voor vrij te maken?

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Ik kan me het voorstel van mevrouw Slagt-Tichelman heel erg indenken. Er zijn inderdaad jongeren verslaafd en die hebben hulp nodig om ervan af te komen. Ik ben dus heel erg voor dit soort begeleidingsprogramma's, maar we weten allemaal dat er weinig middelen zijn. Dus mijn vraag aan de staatssecretaris zou zijn of hij dit soort ondersteuningsprogramma's zou kunnen integreren in zijn grotere plan gericht op vaperen. Dat lijkt me dus een terechte vraag.

De voorzitter:

Dan is het woord aan de heer Crijns voor een interruptie namens de PVV.

De heer Crijns (PVV):

Ik heb even een vraag over het Nicotine-initiatief. Mevrouw Jansen gaf aan dat ze pal achter het initiatief staat. Mevrouw Jansen staat voor goed bestuur. NSC staat voor goed bestuur. Wat mij dan eigenlijk verbaast is dat we een leeftijdsgrens creëren. Dat is eigenlijk pure leeftijdsdiscriminatie en dat is in strijd met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, artikelnummertje 21. Als u goed bestuur hoog in het vaandel heeft, waarom gaat u dan tegen dit artikel in?

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Dat lijkt me heel simpel: omdat ook in de Grondwet staat dat de overheid verantwoordelijk is voor de gezondheid

van alle Nederlanders. Die verantwoordelijkheid laten wij op dit gebied schieten. Ik vind juist dat ik mijn taken heel serieus neem door dit met wetgeving aan te pakken.

De voorzitter:

Tot slot, meneer Crijns.

De heer Crijns (PVV):

Ik concludeer, via u voorzitter, dat als de grondrechten NSC niet uitkomen, zij die aan hun laars lappen. Maar zodra die hun uitkomen, pakken ze die.

De voorzitter:

Mevrouw Jansen, vervolgt u uw betoog.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Ja, wat moet ik daarop zeggen? Ik vind het belangrijk dat wij als overheid serieus omgaan met de gezondheid van kinderen. Dat gebeurt nu niet. Ik vind dat wij die taak hebben, en dat heeft niks te maken met het niet serieus nemen van goed bestuur of wat dan ook.

De voorzitter:

Ik dank u voor uw inbreng namens Nieuw Sociaal Contract. Dan nodig ik de heer Krul uit om zijn inbreng te komen doen namens het CDA.

De heer Krul (CDA):

Het is zo gezellig in die coalitie, hè.

Voorzitter. Dank aan mevrouw Wanda de Kanter, alle andere indieners en de ondertekenaars: het burgerinitiatief. Ik vind het heel bijzonder dat jullie er vandaag zijn en dat het gelukt is. Jullie strijd om roken en vaperen terug te dringen, is ook de onze. Er zijn 57.000 handtekeningen opgehaald. Dat is een prachtig aantal. Hiermee is de waarde van het initiatief eigenlijk al bewezen. Het belangrijkste voorstel uit het burgerinitiatief Nicotinee is het invoeren van wat wij noemen een "generationeel verbod". Dat betekent dat de leeftijdsgrens voor verkoop van nicotinehoudende producten vanaf 2030 elk jaar met een jaar omhooggaat, waarmee de eerste nicotinevrije generatie wordt bereikt. Het CDA heeft hier helemaal geen vragen over, omdat we het met de indieners eens zijn. We hebben ons hier al eerder voor uitgesproken. Ik zou me daarom zo kunnen voorstellen dat we een motie gaan indienen die de staatssecretaris vraagt om deze oplossing, deze stip op de horizon, verder te onderzoeken en uit te werken, zodat wij kunnen beslissen wat daar wettelijk voor nodig is.

De indieners vragen in hun voorstel ook om een nieuwe toezichthouder. Daarmee is het CDA het dan weer niet eens. We weten dat de NVWA veel moeite heeft om de huidige regelgeving te handhaven, maar het is wel de vraag of een nieuwe toezichthouder zou kunnen helpen als het gaat om de grootste capaciteitsproblemen en de knelpunten daarbij. Wij betwijfelen of een nieuw orgaan daar iets gaat toevoegen of oplossen.

Maar goed, dit debat geeft ons ook de gelegenheid om de staatssecretaris te vragen naar zijn eigen inzet op het gebied

van roken en vaperen. Hij is bezig met een actieplan. Zijn er al wat tipjes van de sluier die hij kan oplichten? Hij heeft ronkende aankondigingen gedaan over de strategieën, maar tot nu toe hebben we nog niks gezien. Daarom heb ik een paar vragen. In januari heb ik een motie van mevrouw Jansen van NSC medeondertekend, die vraagt om een breder rookverbod in de nabijheid van kinderen. De staatssecretaris heeft daarop aangegeven dat hij een wetsvoorstel in voorbereiding heeft. Hoe staat het met dat wetsvoorstel? Kan hij ook daar een tipje van de sluier oplichten? Bij de begrotingsbehandeling VWS heeft de staatssecretaris ook vaak verwezen naar zijn ambitie van een samenhangende preventiestrategie. Wij zijn erg nieuwsgierig wanneer de samenhangende preventiestrategie naar de Kamer komt, want daar hebben wij hoge verwachtingen van.

Voorzitter. Ik heb nog een ander punt. In 2025 gaat in Canada een nieuwe wet in, de zogenaamde "tobacco manufacturer cost recovery fee"-act. De Canadese overheid gaat de kosten van het gehele tabaksontmoedigingsbeleid verhalen op de tabaksindustrie. Dan gaat het om kosten van de campagnes, hulp bij het stoppen met roken, handhavingskosten, salarissen van ambtenaren. Hoe beoordeelt de staatssecretaris deze Canadese wet, en zien wij hier misschien ook iets in? Misschien dat er dan zelfs meer ruimte overblijft voor andere preventiedoelen die wij hebben. We beseffen dat daar natuurlijk haken en ogen aan zitten, maar zijn benieuwd of de staatssecretaris kansen voor Nederland ziet, zeker omdat we ook straks een nieuwe uitgebreide producentenverantwoordelijkheid hebben, de UPV's voor zwerfafval, waardoor de tabaksindustrie daar gaat meebetalen aan het opruimen van peuken. Voor gokken hebben we kansspelheffing die gokaanbieders betalen, waarvan de opbrengst naar het verslavingspreventiefonds gaat. Zou je naar deze analogie een nicotineheffing kunnen instellen voor producenten, die bijvoorbeeld door de NVWA geïnd wordt?

Tot slot ben ik blij dat nu ook bekend is dat we die verschrikkelijke vapes zwaarder gaan belasten. Daar gaan we het, denk ik, later vandaag nog een keer over hebben.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik kijk heel even rond. Ik zie geen interrupties. Dan dank ik u voor uw inbreng namens het CDA en nodig ik de heer Crijns uit voor zijn inbreng namens de PVV.

De heer Crijns (PVV):

Dank u wel, voorzitter. Allereerst mijn complimenten aan de initiatiefnemers voor hun inzet en betrokkenheid. Maar het zal u waarschijnlijk niet verbazen dat de PVV zeer kritisch is op dit voorstel. Het Nicotinee-initiatief is een betuttelend en futiel plan dat nog meer problemen zal veroorzaken dan oplossen. Het plan is om vanaf 2030 een generatiestelsel in te voeren waarbij nicotineproducten volledig verboden worden voor een specifieke groep. De leeftijdsgrens zal jaarlijks opschuiven. Voor de PVV-fractie gaat dit simpelweg veel te ver.

Voorzitter. Dit voorstel is om drie redenen onacceptabel. Ten eerste is het niet uitvoerbaar. Ten tweede beperken

deze maatregelen de keuzevrijheid van toekomstige volwassenen en openen ze de deur naar nog meer overheidsbemoeienis met persoonlijke keuzes. Waar stopt het? Vandaag is het nicotine, morgen is het alcohol en overmorgen is het suiker of wat anders. Waar stopt deze bemoeizucht?

Ten derde laat de geschiedenis keer op keer zien dat verboden falen. Neem de Amerikaanse drooglegging in de jaren twintig. Het idee van de overheid was heel simpel: alcohol verbieden om maatschappelijke en gezondheidsproblemen op te lossen. Het resultaat? Mensen gingen massaal illegaal drinken. Smokkel bloeide op in Amerika en de georganiseerde misdaad werd machtiger dan ooit. Het verbod faalde uiteindelijk en werd in 1933 afgeschaft. Ook hier in Nederland hebben we een recent voorbeeld: het verbod op vapes met smaakjes. Dit had juist het tegenovergestelde effect. Jongeren werden nieuwsgierig naar het verboden product en begonnen juist te experimenteren. Tegelijkertijd groeide de illegale handel in vapes, iets waarvoor de PVV-fractie had gewaarschuwd.

Dit Nicotinee-initiatief zal dezelfde kant op gaan. Jongeren zullen roken zien als een verboden vrucht en via illegale markten alsnog toegang krijgen tot deze producten. Nederland is geen eiland. Nederland heeft meer dan 1.000 kilometer aan grenzen met landen waar nicotineproducten gewoon te koop blijven. Wat denkt u dat er gebeurt als we zo'n verbod gaan instellen? Mensen zullen massaal over de grens kopen. De smokkel zal bloeien en de zwarte markt zal sterker dan ooit worden. Deze gevolgen raken niet alleen onze samenleving als geheel, maar hebben ook een grote impact op onze ondernemers in de grensregio's. Zij betalen belasting, zorgen voor banen en houden de economie in de grensstreek draaiende. Toch worden juist zij opnieuw de dupe van dit voorstel. Terwijl deze ondernemers bijdragen aan de samenleving, verliezen zij de inkomsten, terwijl criminelen in de illegale handel alleen maar rijker en rijker worden. Is dat wat de initiatiefnemers willen?

Tot slot, voorzitter. Iedereen, maar dan ook iedereen, weet dat roken schadelijk is, zeker voor kinderen. Maar dit voorstel ondermijnt de rol van ouders. Zij moeten hun kinderen begeleiden naar gezonde keuzes. Het is niet de taak van de overheid om die verantwoordelijkheid te nemen. Bovendien wordt er al best veel gedaan op het gebied van preventie. Scholen, sportverenigingen en kinderspeelplaatsen zijn grotendeels rookvrij. De leeftijdsgrens voor tabaksverkoop is verhoogd. Sigaretten zijn nauwelijks nog verkrijgbaar en extreem duur. Daarom heb ik een aantal vragen aan de staatssecretaris. Zijn er niet al voldoende regels om jongeren in ons land te beschermen? Gaan we met dit initiatief niet een stapje te ver?

Tot zover. Ik zie een interruptie van mevrouw Jansen.

De voorzitter:

Dat heeft u goed gezien.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Meneer Crijns heeft het erover dat het burgerinitiatief de toekomstige vrijheid beperkt. Kan de heer Crijns toelichten welke vrijheid je hebt als je voortijdig sterft door roken? Welke vrijheid heb je als je ziek wordt door het roken, waardoor je niet meer de dingen kunt doen die je eigenlijk

zou willen doen? En welke vrijheid heb je als een groot deel van je geld opgaat aan sigaretten, terwijl je eigenlijk van het roken af wilt?

De heer Crijns (PVV):

De PVV onderschat de gevolgen van roken absoluut niet. Laat dat even als een paal boven water staan. Maar we zeggen wel dat dit voorstel niet gaat werken. Dit voorstel gaat dadelijk nog meer illegaliteit creëren. Dit voorstel helpt de ondernemers om zeep. Dat hebben we kunnen zien met de drooglegging en het verbod op vapes. Kijk naar de zwarte markt. Wat wel werkt, is voorlichting en verantwoordelijkheid. Iedereen die volwassen wordt, die 18 jaar of ouder is, heeft een eigen verantwoordelijkheid om voor een keuze te zijn. Inderdaad, als iemand een sigaret wilt roken, laat diegene een sigaret roken. Als iemand een biertje wil drinken, laat diegene een biertje drinken. We moeten eens een keer ophouden met betuttelen hier in de zaal.

De voorzitter:

Een vervolgvraag.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Dat was geen antwoord op mijn vraag. U heeft het over beperking van vrijheid. Ik hoor graag van meneer Crijns welke vrijheid volwassenen hebben als ze verslaafd zijn. Ze willen eigenlijk van het roken af, maar dat lukt ze niet. Welke vrijheid hebben ze dan?

De heer Crijns (PVV):

Mevrouw Jansen haalt een paar dingen door elkaar. Ze hebben natuurlijk de vrijheid om te stoppen met roken. Genoeg mensen in Nederland en wereldwijd zijn gestopt met roken en zijn overgestapt op alternatieve producten, zoals een e-sigaret. Die is minder schadelijk en is gecontroleerd. Ik hoor mevrouw Paulusma nu iets zeggen. Dan heb ik het niet over illegale vapes, mevrouw Paulusma, maar over de e-sigaretten. Maar goed, zo iemand heeft de vrijheid om te willen stoppen.

De voorzitter:

Volgens mij kwam het van de tribune. Het verzoek is wel om daar ... Ik snap dat het af en toe uitnodigt ...

De heer Crijns (PVV):

O, sorry. Ik dacht dat u het was, mevrouw Paulusma. Excuses.

Mevrouw Paulusma (D66):

Dit heet dan uitlokking. Het waren de experts op de tribune die reageerden.

De heer Crijns (PVV):

Mijn excuses, nogmaals.

Mevrouw Tielen (VVD):

De PVV vindt het altijd zo lekker makkelijk: zwart of wit. Meneer Crijns zegt: complimenten aan de initiatiefnemers. Meneer Crijns zegt: de PVV onderschat de schadelijke en verslavende consequenties van roken niet. Maar vervolgens is geen enkel voorstel correct. Wat is nou het voorstel van meneer Crijns om al die schadelijke en verslavende effecten bij jongeren te voorkomen? Over hen hoorde ik meneer Crijns toch ook echt met warme woorden spreken.

De heer Crijns (PVV):

Dat klopt. Het plan van de PVV is duidelijk. Laat ik dat even vooropstellen. Verantwoordelijkheid: mensen dienen zelf verantwoordelijkheid te hebben. Voorlichting: zorg dat kinderen zo vroeg mogelijk, al via school ... Ik kijk even naar mezelf. Mijn zoontje heeft in zijn eerste leerjaar al campagnes gekregen om niet te gaan vaperen. We moeten handhaven. We maken hier in Den Haag allemaal mooie regels, maar die regels worden niet of nauwelijks gehandhaafd; kijk naar de illegale markt. Die dingen moeten we gaan doen in plaats van hier symboolpolitiek te gaan doen.

De voorzitter:

Een vervolgvraag.

Mevrouw Tielen (VVD):

Ik hoor geen plan. Ik hoor meneer Crijns zeggen: het is verantwoordelijkheid. Dat is geen plan. Ik hoor meneer Crijns zeggen: er is al voorlichting; dat weet ik zelf, want ik zie het in mijn eigen omgeving. We zien de cijfers over nicotinegebruik onder jonge kinderen stijgen; de afgelopen week zagen we daar ook de echt schrikbarende effecten van. Wat is nou het plan van meneer Crijns om die stijging te stoppen?

De heer Crijns (PVV):

Voorlichting, verantwoordelijkheid en handhaving; dat is het plan.

De voorzitter:

Tot zover op dit punt.

Mevrouw Tielen (VVD):

Als we gewoon doen wat we al deden, krijgen we wat we al kregen. Dat is een beetje de PVV-houding in dit debat.

De heer Crijns (PVV):

Het is niet de taak van de overheid om voor volwassenen te bepalen of ze wel nicotine gaan gebruiken of niet. Dit plan wil rookwaren permanent verbieden wanneer iemand 18 jaar of ouder is.

De voorzitter:

Ik had al "tot slot" gezegd, want ik doe de interrupties gewoon in drieën. U had er al drie, mevrouw Tielen. Ik ga nu dus door naar mevrouw Dobbe. Mocht er helemaal aan het eind een prangende vraag zijn die nog niet gesteld is, dan kijk ik naar de tijd om te zien of daar nog tijd voor is, maar nu mevrouw Dobbe.

Mevrouw Dobbe (SP):

Ik wil hierop doorgaan. Dit is wel een makkelijk verhaal. "Verantwoordelijkheid, voorlichting en handhaving"; zegt de PVV dat hier nu echt? Aan de ene kant schieten ze dit af. Daar kun je je reden voor hebben; je kunt zeggen dat je als PVV het voorstel van Nicotinee helemaal niks vindt. Aan de andere kant zeggen ze "voorlichting en handhaving" en wordt alles wegbezuinigd onder de verantwoordelijkheid van de PVV. Hoe rijmt de PVV dit dan? Want er gaan ook allerlei preventieprogramma's en voorlichtingsprogramma's weg. Er is nauwelijks geld voor handhaving. Hoe gaan we dit dan doen?

De heer Crijns (PVV):

In de politiek moet je keuzes maken. Dat heeft dit kabinet gedaan. We hebben het kabinet met het hoofdlijnenakkoord een opdracht meegegeven en het kabinet heeft keuzes gemaakt om op bepaalde momenten te gaan bezuinigen. Mevrouw Dobbe, ik geef u er groot gelijk in dat bezuinigen niet leuk is, maar de afgelopen jaren zijn er miljarden uitgegeven aan allerlei dingen terwijl wij dat geld liever anders besteed zouden hebben gezien. Het geld komt niet uit de lucht vallen. Als er bezuinigd moet worden, wordt er bezuinigd, maar er gaat nu nog altijd heel veel geld om in preventie. Volgens mij heeft mevrouw Jansen u daar net ook al uitgebreid antwoord op gegeven.

De voorzitter:

Een vervolgvraag, mevrouw Dobbe.

Mevrouw Dobbe (SP):

Dit is gewoon makkelijk. Je kan zeggen dat het pijnlijk is en dat bezuinigen moet, maar dat moet niet. Er werd de afgelopen jaren bezuinigd op heel veel dingen. Tot de dingen waar niet op werd bezuinigd, behoorden de preventieprogramma's op roken. Die waren er en die worden nu door de PVV wegbezuinigd. Maar dat is dan een keuze. Symboolpolitiek daargelaten — want dat is wat de PVV hier nu doet: heel veel woorden en ze doet vervolgens niks — is mijn vraag of de PVV volwassenen die willen stoppen met roken, die meerdere pogingen nodig hebben om te stoppen met roken en die hun eigen verantwoordelijkheid willen nemen zoals de PVV hier zegt, gaat steunen met meer vergoede en begeleide herstellingspogingen.

De heer Crijns (PVV):

Als daar een voorstel voor ligt, gaan we daar serieus naar kijken.

De voorzitter:

Tot slot, kort.

Mevrouw Dobbe (SP):

Als de PVV haar woorden zoals "verantwoordelijkheid" en al die dingen serieus neemt, gaat ze meteen het voorstel steunen dat wij gaan doen.

De heer Crijns (PVV):

Dat zijn uw woorden. Ik kijk daar eerst naar.

Mevrouw **Slagt-Tichelman** (GroenLinks-PvdA):
Ik hoor de heer Crijns zeggen dat hij heel blij is dat zijn zontje voorlichting krijgt op school. Er is ook bewezen dat het voorlichten van kinderen heel erg effectief is. Het moet hand in hand gaan. Nu gaat dit kabinet in 2025 €200.000 bezuinigen op het Trimbos-instituut, het instituut dat het programma Helder op School heeft. In 2027, 2028 en 2029 wordt €643.000 per jaar bezuinigd op het Trimbos-instituut. Kan ik de heer Crijns aan mijn zijde vinden als wij gaan regelen dat die preventieaanpakken Helder op School, antirookprogramma's en goede voorlichting op scholen wél doorgang kunnen vinden?

De heer **Crijns** (PVV):
Volgens mij heeft de staatssecretaris een paar debatten geleden gezegd dat die programma's wel actief zullen blijven.

De **voorzitter**:
Een vervolgvraag.

Mevrouw **Slagt-Tichelman** (GroenLinks-PvdA):
De staatssecretaris spreekt zichzelf tegen. In de beantwoording van de schriftelijke vragen over smartvapes zegt hij enerzijds in gesprek te gaan met het Trimbos-instituut, maar zegt hij anderzijds op voorhand, dus zonder dat het met het Trimbos-instituut besproken is, dat dat programma doorgang gaat vinden. Vindt u dat ook niet een beetje vreemd?

De heer **Crijns** (PVV):
Dat zijn de woorden van de staatssecretaris. Daar ga ik niet over.

De **voorzitter**:
Dan tot slot de heer Krul voor een interruptie namens het CDA.

De heer **Krul** (CDA):
Het verhaal van de PVV is eigenlijk vrij helder: "De overheid moet zich er niet mee bemoeien. Het is betutteling. Als mensen willen roken moeten ze dat doen en ouders hebben de verantwoordelijkheid hun kinderen goed op te voeden." Er zijn best veel minderjarigen en volwassenen die wiet roken. Vindt de PVV dat we wiet moeten legaliseren?

De heer **Crijns** (PVV):
Nee.

De **voorzitter**:
Een vervolgvraag. We doen het in drieën, meneer Krul.

De heer **Krul** (CDA):
Er zijn ook best veel ondernemers actief in coffeeshops, in de grensregio en in Amsterdam. Zouden we die niet ontzettend helpen als we wiet legaliseren?

De heer **Crijns** (PVV):

Nee.

De **voorzitter**:
Tot slot. Ik heb van tevoren gezegd dat het in drieën gaat.

De heer **Krul** (CDA):
Ik denk dat de heer Crijns hiermee het schizofrene van zijn eigen inbreng blootlegt. Bij zaken die schadelijk zijn voor de volksgezondheid en die schadelijk zijn voor jongere generaties, heeft de overheid natuurlijk haar verantwoordelijkheid te pakken om die generatie te beschermen. Dat doen we door regulering. Dat doen we door wetten te maken in dit huis. Het bevreemdt mij dat de PVV exact dezelfde redenatie gebruikt als het gaat om het roken van wiet, maar als het gaat over het roken van tabak, wat ook hartstikke schadelijk is, finaal de andere kant op gaat. Ik wil dat toch maar even gezegd hebben.

De heer **Crijns** (PVV):
Als ik daar nog even op mag reageren. Wiet staat op de opiumlijst. Het is een drug. Dat wil ik u even meegeven. Kijk, sigaretten en vapes gaan de illegale markt in, zoals u kunt zien. Het doel van het legaliseren van wiet is de georganiseerde misdaad te beperken en de veiligheid van de samenleving te waarborgen. Dat was een van de doelen van het wietexperiment. We kunnen nu al zien dat de wietdealers dadelijk een gat in de markt vinden om over te stappen naar vapes en om daarin te gaan dealen. Wat nu illegaal is, willen we legaal maken en roken willen we gaan verbieden. Gaan we dat dan weer legaal maken over een paar jaar omdat de georganiseerde misdaad dan daarachter zit?

De **voorzitter**:
Ik geef u nog heel kort de gelegenheid, maar met een waarschuwing voor de volgende keer. Als uw laatste vraag weer een uitlokking is, dan krijgt u niet nog een keer de vloer voor een antwoord.

De heer **Krul** (CDA):
De voorzitter is streng vandaag. Het gaat mij om de redenatie. Dan moeten mensen zeker ook maar zelf weten of ze een gordel dragen in de auto, want ze moeten gewoon goed opgevoed zijn. Het gaat om de redenatie van de PVV over wat zij betutteling noemen. Ze slaan de plank mis als ze een andere lijn trekken bij het gebruik van softdrugs. Die lijn delen we trouwens wel, maar daarom bevreemdt het mij zo dat de PVV hierin zo'n andere afslag neemt.

De **voorzitter**:
Dan dank ik ook de heer Crijns voor zijn inbreng namens de PVV en geef ik het woord aan mevrouw Slagt-Tichelman voor haar inbreng namens GroenLinks-PvdA.

Mevrouw **Slagt-Tichelman** (GroenLinks-PvdA):
Voorzitter. Vandaag doen wij iets bijzonders. We bespreken een burgerinitiatief over een onderwerp dat de samenleving zo bezighoudt dat het nu dus ook op de agenda van de Tweede Kamer staat. Het is mooi dat mensen gezamenlijk met dit initiatief kunnen komen in onze democratie. Ik wil

dan ook beginnen met de initiatiefnemers te bedanken voor het agenderen van dit belangrijke onderwerp.

Gisteren lazen we nog in de krant dat zeker veertien kinderen het afgelopen jaar in het ziekenhuis zijn beland nadat ze hadden gevapet. Onder die veertien gevallen was een opname op de ic, een klaplong en een longbloeding. Elk jaar sterven er in Nederland nog 20.000 mensen aan roken. Zo'n 10% van alle zorg komt door de gevolgen van roken, terwijl die zorg al zo onder druk staat.

Het ergste is dat de tabaksindustrie steeds met nieuwe producten komt om onze kinderen verslaafd te maken. Dat moeten we als Tweede Kamer toch niet willen? GroenLinks-PvdA staat dan ook voor een rookvrije generatie, waarbij kinderen zo veel mogelijk opgroeien zonder nicotineproducten. We zullen dan ook moties indienen voor vergaande maatregelen.

In het voorliggende burgerinitiatief, genaamd Nicotinee, wordt het voorstel gedaan voor een leeftijdsgebonden verkoopverbod van tabak op weg naar een rookvrije generatie. Wij hebben hierover nog een vraag aan de staatssecretaris: kan het voorstel juridisch gezien?

GroenLinks-PvdA is het ook eens met de constatering van de initiatiefnemers. Vapes en rook zijn ongelofelijk slecht voor de longen. Er komen zelfs giftige metalen bij vrij, die ook nog eens schadelijk zijn voor de hersenen. Dit kan blijvende schade tot gevolg hebben, vooral bij jongeren. Met vaperen heeft de tabaksindustrie een nieuw product om specifiek en doelbewust de jeugd verslaafd te maken. Zie onze schriftelijke vragen over smartvapes. Wij willen meer stappen voor een rookvrije toekomst voor de jeugd. Wij willen het verbod op roken op plekken waar kinderen komen breder trekken. Wij willen ook speciale "stoppen met vapes"-trajecten voor kinderen en jongeren die nu vaperen. GroenLinks-PvdA vindt ook dat er meer geïnvesteerd kan worden in een effectieve aanpak. Goede voorlichting en kennis zijn essentieel.

Zoals ik net al in een interruptie zei, heeft dit kabinet besloten om te bezuinigen op het Trimbos-instituut. Dit draagt volgens GroenLinks-PvdA niet bij aan de opgave om gezondheidsverschillen te verkleinen en ook niet aan de benodigde kennisopbouw over roken en vapes, en smartvapes in het bijzonder. Deze bezuinigingen zijn dus tegenstrijdig met de aangekondigde preventieve aanpak tegen roken, en werken deze tegen. Deze rijksbrede bezuiniging is echt niet nodig als er geen belastingvoordelen aan de allerrijksten worden gegeven.

We hebben de antwoorden op de schriftelijke vragen gelezen en hebben nog de volgende vragen aan de staatssecretaris. Enerzijds staat er dat er samen met het Trimbos-instituut wordt bekeken hoe de bezuinigingen ingevuld gaan worden. Tegelijkertijd wordt er gesteld dat het programma Helder op School de komende jaren volop door kan gaan. Krijgt het Trimbos-instituut dan extra geld om goede voorlichting op scholen door te laten gaan, of voor de ontwikkeling van speciale "stoppen met vapes"-trajecten voor de jeugd?

Wanneer komt de verkenning over meer handhaving op het gebied van de illegale verkoop van tabaks- en rookwaren richting de Kamer? Op 11 september zei de staatssecretaris

nog dat dit eind 2024 zou zijn. Daar zitten we nu. We vinden de illegale verkoop van smaakjesvapes op festivals, via straatdealers en online een probleem. Hoe zit het met de handhaving en het toezicht rondom scholen? Onze fractie vraagt zich af welk handelingsperspectief scholen wordt geboden. Enkele leraren geven aan dat ze zich buiten de schoolpoort vrij machteloos voelen. De vraag is of hiervoor speciale aandacht komt in de plannen. KWF vraagt hier ook expliciet aandacht voor.

Mevrouw **Daniëlle Jansen** (NSC):
Ik heb het niet helemaal goed gehoord, maar steunt mevrouw Slagt-Tichelman het burgerinitiatief?

Mevrouw **Slagt-Tichelman** (GroenLinks-PvdA):
Dank u wel voor de vraag. U heeft het vandaag zelf ook gekregen, met een uitgebreid antwoord erop. Wij staan helemaal achter de doelstellingen van het burgerinitiatief. Wij hebben vragen gesteld aan de staatssecretaris en wachten eerst nog even de antwoorden af. Maar wij steunen echt de doelen van het burgerinitiatief.

De voorzitter:
Een vervolgvraag.

Mevrouw **Daniëlle Jansen** (NSC):
Ik snap dat mevrouw Slagt-Tichelman de doelen van het burgerinitiatief steunt, maar steunen zij en haar fractie ook de methode?

Mevrouw **Slagt-Tichelman** (GroenLinks-PvdA):
Wij hebben altijd voor vergaande maatregelen gepleit. Onze fractie heeft de afgelopen jaren ook steeds moties over vergaande maatregelen ingediend in de Kamer. Die werden niet altijd gesteund door de Kamer. We zullen doorgaan met het indienen van die vergaande moties.

De voorzitter:
Tot slot op dit punt.

Mevrouw **Daniëlle Jansen** (NSC):
Nog één concrete vraag. Is de fractie van mevrouw Slagt-Tichelman voor een generatiegebonden verbod?

Mevrouw **Slagt-Tichelman** (GroenLinks-PvdA):
Dank u wel voor de vraag. U heeft die vraag zelf ook gekregen. U zei daarop: wij kiezen voor de variant van verbieden tot 21 jaar. U kiest zelf niet voor dat generatieverbod, begrijp ik. Wij wachten eerst de antwoorden af van de staatssecretaris.

De heer Krul (CDA):
Wij kiezen voor allebei: eerst de leeftijd naar 21 en dan jaarlijks verhogen tot het helemaal weg is. Maar ik begrijp de inbreng van mevrouw Slagt-Tichelman ook. We gaan straks een motie indienen die de regering verzoekt om een en ander helder uit te zoeken. Ik denk zomaar dat de staatssecretaris in zijn termijn niet een doorwrochte uitleg

kan geven op de vraag van mevrouw Slagt-Tichelman. Juist daarom vinden wij het goed dat er gedegen onderzoek komt naar de onmogelijkheden en mogelijkheden van een generationeel verbod. Ik ben benieuwd of de fractie van GroenLinks-PvdA dat onderzoek gaat steunen.

Mevrouw Slagt-Tichelman (GroenLinks-PvdA):
Wij zouden die motie graag medeondertekenen, kan ik nu al tegen de heer Krul zeggen.

De voorzitter:
Nou, kijk eens aan. Dank u wel voor uw inbreng namens GroenLinks-PvdA. Dan is nu het woord aan mevrouw Dobbe namens de SP.

Mevrouw Dobbe (SP):
Dank u wel, voorzitter. Allereerst ook veel dank aan de initiatiefnemers van dit burgerinitiatief. Meer dan 70.000 mensen hebben getekend, begrijp ik. Dat is volgens mij echt ontzettend indrukwekkend. Het burgerinitiatief is een heel bijzonder instrument. Dit is ook de eerste keer dat ik als Kamerlid een debat mag voeren over een burgerinitiatief. Het is gewoon een heel bijzonder en goed instrument om onderwerpen op de agenda te krijgen. Voor ons is er dus ook de verantwoordelijkheid om dit serieus te nemen en hier serieus over in debat te gaan met elkaar. We hebben net in dit debat al iets gehoord over de rookvrije generatie. Dat is iets wat we denk ik allemaal graag willen. Het is dus ontzettend goed dat dit hier vandaag wordt besproken en aangekaart.

Het burgerinitiatief Nicotinee vraagt dat vanaf 2030 de leeftijdsgrens voor de verkoop van e-sigaretten, sigaretten en andere nicotinehoudende producten jaarlijks met één jaar omhooggaat, en vraagt om een aparte toezichthouder. Wij zijn heel benieuwd wat de staatssecretaris van dit voorstel vindt. Wat is zijn reactie? Zou dit kunnen werken? Wat gaat hiervan het effect zijn? Kan het voorkomen dat mensen gaan roken? Kunnen we bijvoorbeeld ook voorkomen dat de verkoop via andere, illegale, wegen het effect hiervan tenietdoet? Daar zijn wij oprecht heel benieuwd naar.

Ik heb ook de brief gelezen van leerlingen van het Montessori College Twente uit Hengelo. Zij schrijven: "Veel van onze vrienden en klasgenoten raken nu verslaafd door vapes. Ze zijn makkelijk te kopen en zien er vaak aantrekkelijk uit door smaakjes. Wat veel jongeren niet doorhebben, is hoe snel ze verslaafd raken aan de nicotine in deze producten. De tabaksindustrie verdient hier heel veel geld aan, terwijl de gezondheid van jongeren verslechtert." Dat schrijven dus die leerlingen in een brief aan ons. Dat zou ook mijn volgende vraag aan de staatssecretaris zijn, want wat kunnen wij nog meer doen om de tabaksindustrie aan te pakken, die winst maakt met het verslaafd en ziek maken van mensen?

Het RIVM heeft naar aanleiding van een motie van mijn voorganger Hijink het rapport geschreven Opties om sigaretten minder aantrekkelijk en verslavend te maken. Zij doen een aantal aanbevelingen, bijvoorbeeld om filterventilatie te verbieden, sigaretten een donkere kleur te geven, het nicotinegehalte in sigaretten te verlagen, ingrediënten zoals suikers en smaakstoffen te verbieden. Is de staatssecretaris

bereid om ook deze aanbevelingen van het RIVM uit te voeren?

Mevrouw De Kanter riep net ook op tot een intensievere handhaving. Het is namelijk ook ons een doorn in het oog dat je op dit moment nog op veel te veel plekken allerlei vapes en smaakjes kan kopen. Ik ben benieuwd wat de staatssecretaris vindt van de adviezen die mevrouw De Kanter vanaf deze plek heeft gegeven. Kunnen we de boetes verhogen als tabaksfabrikanten of tabaksverkopers de wet overtreden? De opbrengst daarvan kunnen we dan gebruiken om jongeren te helpen om te stoppen met roken. Is de staatssecretaris bereid om dat te doen?

Wat kunnen we nog meer doen om mensen die willen stoppen met roken te helpen? Rokers hebben gemiddeld meerdere stoppogingen nodig, maar meerdere begeleide stoppogingen per jaar worden niet vergoed. Wij stellen voor om dat wel te doen en ervoor te zorgen dat zorgverzekeraars meerdere stoppogingen vergoeden. Is de staatssecretaris het daarmee eens? Ik hoop van wel.

Zo zijn er toch een heel aantal voorstellen die wij hier als Kamer zouden kunnen doen. Daarmee kunnen we vandaag beginnen om te voorkomen dat kinderen bijvoorbeeld beginnen met roken of vaperen. Die verantwoordelijkheid kan de staatssecretaris nemen en die kunnen wij hier als Tweede Kamer ook nemen. Dat is volgens mij beter en constructiever dan zeggen: ouders, pak het af en gooi het weg. Want een heleboel ouders proberen dat natuurlijk al, maar het puberbrein luistert niet altijd. Dat weet ik ook uit eigen ervaring: het puberbrein luistert niet altijd naar wat ouders zeggen. Ze verstoppen dan hun vape. Dat vind ik dus te makkelijk. Kom op, zeg ik tegen de staatssecretaris. De staatssecretaris weet het denk ik zelf ook wel. Neem als overheid dan ook de verantwoordelijkheid om echt te voorkomen dat kinderen gaan vaperen of roken. Pak de tabaksindustrie aan. Steun mensen die willen stoppen met roken.

De voorzitter:
Dank u wel. Voor u vertrekt, een vraag van mevrouw Tielen namens de VVD.

Mevrouw Tielen (VVD):
Het is bijna een beetje een atypische SP-bijdrage van mevrouw Dobbe, want ik hoor heel veel vragen, bijna open vragen aan de staatssecretaris, en wat minder stellingname. Wat is nou de stellingname van de SP-fractie om te voorkomen dat die stijgende trend van het nicotinegebruik onder jongeren tegengegaan wordt?

Mevrouw Dobbe (SP):
Ik denk dat mevrouw Tielen goed heeft gehoord dat wij vragen hebben over het burgerinitiatief en over de voorstellen die worden gedaan door Nicotinee. Wij hebben als fractie eerder tegengestemd toen dit of iets dergelijks werd voorgesteld. We hebben echter ook besproken dat het echt heel serieus moet worden genomen als zoveel mensen de moeite nemen om dit op de agenda te zetten. Wij gaan hier als fractie dan ook open in en we zijn bereid om daar opnieuw naar te kijken. Vandaar dat ik dus die vragen stel.

Over de stellingname. Volgens ziet u de stellingname wel degelijk terug in onze voorstellen voor het aanpakken van de tabaksindustrie, de voorstellen om meerdere stoppogingen te vergoeden om mensen te helpen bij het stoppen met roken, en ook het voorstel om de aanbevelingen van het RIVM om roken minder aantrekkelijk te maken, uit te voeren. Dat gaat over de aanbevelingen die het RIVM heeft gedaan naar aanleiding van de motie-Hijink.

De voorzitter:

Er is een vervolgvraag.

Mevrouw Tielen (VVD):

Mijn vraag aan mevrouw Dobbe is dan wat ze hoopt van de staatssecretaris te horen zodat haar fractie straks wel voor een dergelijk initiatief zou zijn. Laat ik de vraag anders stellen: waar ligt de grens van de motivatie van de SP om te voorkomen dat steeds meer jongeren vaperen en roken, dus nicotine gebruiken?

Mevrouw Dobbe (SP):

Het zijn wel twee vragen die mevrouw Tielen hier stelt. Ik doe een aantal voorstellen om te voorkomen dat kinderen gaan roken en vaperen. Overigens helpen de bezuinigingen op preventie daar niet bij, zeg ik er dan maar even bij. Het aanpakken van de tabaksindustrie en de punten die ik net noemde, zijn volgens mij hele concrete voorstellen waar we vandaag mee kunnen beginnen. Wat we vooral graag zouden willen horen over het burgerinitiatief van Nicotinee: is het effectief als we dit doen, is het te handhaven, en kunnen we voorkomen dat via illegale wegen het effect teniet wordt gedaan? Wij hebben wel oprecht dat soort vragen. Ik hoop ook dat de staatssecretaris daar zinnige dingen over kan zeggen.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan nodig ik nu mevrouw Paulusma uit om haar inbreng te komen doen namens D66.

Mevrouw Paulusma (D66):

Voorzitter. Graag wil ik de initiatiefnemers van Nicotinee en in het bijzonder mevrouw De Kanter danken en feliciteren. Het is ook wel een bijzonder moment om hier te kunnen staan, denk ik. De teller staat op meer dan 70.000 handtekeningen. Dat is op zichzelf al een enorme prestatie.

Voorzitter. Laat ik ermee beginnen dat voor D66 ... Ho, nou begin ik helemaal te haspelen! Laat ik ermee beginnen dat D66 voor een rookvrije generatie is. De impact van het roken op de gezondheid van mensen is enorm. Het is goed dat er steeds meer stappen worden gezet om een rookvrije generatie op te laten groeien. Zien roken doet namelijk roken. Dan moet er echter wel meer gebeuren. Tegen de staatssecretaris wil ik dan ook direct zeggen: draai de bezuinigingen op preventie terug. Volgens mij moeten we kijken naar alle maatregelen, waarbij we ook een gedegen debat moeten houden over wat er wel en niet kan, en over wat we aanvaardbaar vinden in een vrije samenleving. Dat is waar mijn fractie mee worstelt bij dit burgerinitiatief. Daarom zou ik graag van de staatssecretaris willen weten hoe hij kijkt naar de uitvoering van dit voorstel. Kan de staatssecretaris daarbij ook aangeven welke lessen we

kunnen halen uit andere landen waar al wel stappen zijn gezet, zoals het Verenigd Koninkrijk en Nieuw-Zeeland?

Voorzitter. Laten we ook niet alleen kijken naar maatregelen die voor mensen verdere drempels opwerpen om nicotineproducten te komen, maar laten we vooral ook kijken hoe we die tabaksproducenten steviger aan banden kunnen leggen. Wat is de inzet van de staatssecretaris op dat punt?

Voorzitter. De impact van nicotineproducten op de gezondheid is niet iets nieuws. Waar we wel degelijk een enorme slag hebben gemist, is bij de e-sigaretten. Het aantal jongeren dat vaperen lijkt alleen maar te stijgen. Kinderen, jongeren en ouders lijken zich onvoldoende bewust te zijn van de gezondheidsrisico's, naast het feit dat vapes vaak een opstapje zijn naar gewone sigaretten. Gisteren zagen we op het nieuws dat zeker veertien kinderen in het ziekenhuis zijn beland met een klaplong of een longbloeding.

Voorzitter. Dat is maar het topje van de ijsberg, want deze cijfers zijn door een bedreven arts verzameld bij haar collega's. Er is echter geen sprake van gedegen rapportering van gezondheidsschade, en dan met name de lichtere schade zoals de impact op de mentale gezondheid en astma. Dat is nu niet bekend. Als je echt wilt begrijpen hoe groot die schade is, moet je het professioneel optuigen, waarbij ook huisartsen meldingen kunnen maken. Ik hoor dus graag van de staatssecretaris of en, zo ja, hoe hij van plan is om deze data te verzamelen, want wat D66 betreft komt er een meldpunt. Ik overweeg ook een motie op dit onderwerp.

Voorzitter. Verder vind ik het goed dat de staatssecretaris met een plan van aanpak komt. Alleen vind ik de reactie van de staatssecretaris op het vreselijke nieuws over kinderen in het ziekenhuis ten gevolge van vaperen echt beneden alle peil. Ik ga ook de eerdere eigen inbreng van de staatssecretaris hier terughalen. Als het de staatssecretaris al niet lukt om zijn kinderen niet de meeste ongezonde producten in de supermarkt te laten kopen, hoe gaat de staatssecretaris dan tegen ouders zeggen dat ze moeten zorgen dat kinderen hun vapes weggooien? Dan neem je de verslaving aan vapes niet serieus. Ik vind dat de staatssecretaris hiermee zijn verantwoordelijkheid afschuift en die niet zelf neemt.

De voorzitter:

Ik dacht: ik laat het u even afmaken voor de interruptie.

Mevrouw Paulusma (D66):

Zal ik doorgaan dan?

De heer Crijns (PVV):

Sorry, ik was even ...

De voorzitter:

Voordat u begint, zeg ik toch even het volgende. We hebben tot 13.00 uur. Ik wil dus alle gelegenheid geven en ik ga u, meneer Crijns, nu tussendoor die gelegenheid geven, maar ik wil toch voorstellen dat de volgende sprekers hun betoog afmaken voor de interrupties. Anders moet ik namelijk maximeren bij de staatssecretaris. Dat wil ik ook niet.

De heer **Crijns** (PVV):

Ik hoorde mevrouw Paulusma net zeggen dat vaperen vaak een opstap is naar gewoon roken. In de Leefstijlmonitor van het Trimbos-instituut zien we juist dat er geen bewijs is dat vaperen een opstap is naar gewoon roken. Waarom concludeert mevrouw Paulusma dat dan?

Mevrouw **Paulusma** (D66):

Dat is omdat de cijfers bekend zijn dat kinderen die vaperen daarnaast heel vaak roken of daarna beginnen met roken. Dat is omdat vaperen misleidend is. Kinderen hebben het idee dat ze een spelletje spelen en een leuke meloen aan het opzuigen zijn. Het is verslavend en het is daarmee de opstap naar roken.

De **voorzitter**:

Er is een vervolgvraag.

De heer **Crijns** (PVV):

Dan hebben we het over illegale vapes en niet over de gewone vapes. Illegale vapes hebben vaak reservoirs van weet ik het hoe groot. De normale vapes, of e-sigaretten — het ligt eraan hoe je ze wilt noemen — moeten aan allerlei regels voldoen voordat ze überhaupt op de markt mogen komen. Ik wil erop terugkomen dat de Leefstijlmonitor van het Trimbos-instituut, dat hier vaker wordt genoemd, aangeeft dat vaperen juist geen opstap naar roken is. Ik vind het dus raar dat mevrouw Paulusma dit zegt. Onderzoeken wijzen eerder op afstappen van roken. Diehard rokers stappen eerder af van roken door een e-sigaret. Hoe kijkt u daartegen aan?

Mevrouw **Paulusma** (D66):

Het woordgebruik "diehard roker" is misschien niet zo'n hele goede hier. Ik wil de heer Crijns ook een beetje uit de sprookjeswereld halen. De vapes die kinderen gebruiken, die ze kunnen krijgen op scholen en schoolpleinen, overall, zijn dus niet legaal. Dat is rommel. Daar moeten we onze kinderen direct van afhouden. Kinderen gebruiken dat en gaan daardoor roken. Wat de heer Crijns hier beweert, of wat hij graag wil geloven, is niet de werkelijkheid.

De heer **Crijns** (PVV):

Dan is dit mijn laatste interruptie, want dat was een uitlokking, voorzitter.

De **voorzitter**:

Zeker.

De heer **Crijns** (PVV):

Nee, dat zeg ik net ook: die kinderen gebruiken illegale vapes. Maar u beweert dat dat een opstap is naar gewoon roken. De Trimboswebsite met die Leefstijlmonitor, die ik net neerlegde, zegt dat dat juist niet zo is. Wij van de PVV zeggen dat je die kinderen juist naar de illegale markt drijft als je het gaat verbieden. Daar zit er rotzooi in en uit de reservoirs van die vapes komen 20 miljoen puffjes. Dat hoorde u ons ook zeggen. Daar moeten we achteraan gaan.

Mevrouw **Paulusma** (D66):

Nogmaals, de heer Crijns leeft in een sprookjeswereld, want die kinderen zijn al de illegaliteit in gedreven. Die kijken al naar TikTok en naar influencers die hen misleiden waardoor ze deze rommel gebruiken. Ga hier nu dus niet halfslachtig allerlei verhalen ophouden over dat het geen kwaad kan. Het is levensgevaarlijk en we moeten ermee stoppen. We moeten onze kinderen beschermen.

De **voorzitter**:

Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Paulusma** (D66):

Dat dacht ik. Wat D66 betreft zet de staatssecretaris dus zélf in op een stevige aanpak van influencers en reclame op socialmediakanalen. Het is namelijk echt waanzinnig waaraan we kinderen op onder andere TikTok blootgesteld hebben. Gaat de staatssecretaris ook aan de slag met meer voorlichting en kinderen helpen om te stoppen? Vaperen is een verslaving. Zeggen dat ouders vapes maar moeten weggooien, is die verslaving dus niet serieus nemen.

Tot slot moet de staatssecretaris wat D66 betreft vandaag aan de slag met handhaving en vergunningen. Iedereen kent de verhalen van de vapeverkoop dicht bij, of soms zelfs op, scholen. Dit moet stoppen en er moet strenger gehandhaafd worden.

Voorzitter. Nogmaals dank aan alle initiatiefnemers. En nogmaals, maar volgens mij heeft de staatssecretaris mij heel goed gehoord: dit is een urgente oproep aan de staatssecretaris om zelf wat te gaan doen in Nederland en in Europees verband.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U heeft nog een interruptie van mevrouw Jansen, NSC.

Mevrouw **Daniëlle Jansen** (NSC):

Als ik mevrouw Paulusma goed hoor, staat ze op zich positief tegenover het burgerinitiatief, maar heeft ze nog wel wat vragen. Zou mevrouw Paulusma willen laten weten hoe zij denkt over het voorstel dat de heer Krul en ik willen indienen over de verhoging van de leeftijd waarop tabak en rookwaar mogen worden verkocht aan kinderen?

Mevrouw **Paulusma** (D66):

Dat vind ik een heel interessant voorstel, dus daar ga ik goed naar kijken. Dat ga ik meenemen naar mijn fractie.

De **voorzitter**:

Dan dank ik mevrouw Paulusma voor haar inbreng en nodig ik mevrouw Tielen uit om haar inbreng te komen doen namens de VVD.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Voorzitter. Ook van mij felicitaties en een woord van dank aan de initiatiefnemers voor hun initiatief. Het is best bijzonder dat meer dan 70.000 mensen zich achter zo'n voorstel

scharen en dat u dat hier in de Kamer heeft mogen presenteren en we erover spreken. Dat is heel mooi.

Voorzitter. De VVD knokt graag mee om onze jon... jong... Ik doe hetzelfde als mevrouw Paulusma! Opnieuw. De VVD knokt graag mee om onze jongeren gezond te helpen opgroeien. We knokken mee tegen de verslavende en giftige werking van nicotineproducten, zoals sigaretten, en zeker ook tegen vapes en snus. Dat is geen makkelijke wedstrijd. Ik denk niet dat iemand in deze zaal of iemand die meekijkt, niet regelmatig een jonge puber ziet hangen bij een schoolplein of op een straathoek met een dampend apparaatje in de mond, lurkend aan een vape. Zo'n vape is puur vergif. Ongemerkt rook je met zo'n ding al snel een paar pakjes per dag. Veel jongeren roken er ook nog sigaretten bij; daar is al over gesproken. Het is meteen schadelijk, zoals we deze week lazen in de berichten van kinderartsen. Denk aan klaplongen, opnames op de intensive care en directe afhankelijkheid ofwel verslaving. Dat nicotine en ook de meegeevapete zware metalen later in het leven schadelijk zijn, heeft de wetenschap inmiddels wel lang en breed bewezen.

Hoe gaan we de wedstrijd tegen nicotineverslaving winnen? Hoe kunnen we er als samenleving voor zorgen dat nieuwe generaties nicotinevrij blijven? Het is nu al duidelijk dat verbieden en handhaven jongeren niet voldoende tegenhoudt als de samenleving niet ook een rol neemt en als ouders, conciërges, sportverenigingen, enzovoort, enzovoort, vaperen en roken allemaal oogluikend toestaan. We staan erbij en kijken ernaar, terwijl iedereen mee moet knokken in deze wedstrijd.

Op dit moment is verkoop van vapes en tabak aan minderjarigen al verboden. Er is een totaalverbod op vapes met een smaakje in Nederland, maar je reist enkele tientallen kilometers naar het zuiden of het oosten en in de landen daar gelden die verboden niet. Intensiever toezicht en handhaving is een goede stap vooruit, maar er is meer nodig. De VVD kijkt uit naar het antivapeplan van deze staatssecretaris, dat op korte termijn komt. We vragen al langer om moderner en strenger toezicht. Ik onderstreep dan ook de roep in het burgerinitiatief om meer kunstmatige intelligentie in te zetten, ook voor het opsporen van verboden reclames. Maar ook dat zal niet genoeg zijn. Dit burgerinitiatief is een inspirerend voorstel, maar zoals gezegd is Nederland geen eiland. Het verkoopverbod kan alleen effectief zijn als in Europa dezelfde wetten en regels gelden. Is de staatssecretaris bereid om te kijken hoe een dergelijk initiatief wordt ontvangen bij Europese collega's? Is hij bereid om ook zelf het initiatief te nemen om op Europees niveau te komen tot een anti-nicotineaanpak die stevig en eenduidig is, en duurzame afspraken omvat, zonder te grote verschillen in wetgeving? Wat zijn eigenlijk de huidige plannen van de Europese Commissie en het Europees Parlement als het gaat om het aanscherpen van Europese regels rondom nicotine en tabak? Hoe kan hij ervoor zorgen dat die richtlijnen overal in Europa, of in ieder geval toch zeker in de Benelux en Duitsland, op dezelfde manier worden ingezet? Hoe gaat hij smokkel, illegale handel en illegale productie tegen? En hoe kan Europa daarbij helpen? Graag een uitgebreide toelichting.

Voorzitter. In het burgerinitiatief wordt ook voorgesteld om een nieuwe toezichthouder aan te wijzen voor specifiek toezicht. Mij is onduidelijk wat daarvoor de reden is of wat

het doel is. Wat is de reden dat de NVWA hier niet de aangewezen instantie voor zou moeten zijn? Ikzelf ben nou eenmaal niet zo dol op het oprichten en inrichten van nieuwe instituties — dat kan persoonlijk zijn — maar het is geen doel op zich. Daarom vraag ik de staatssecretaris wat nodig is, naast het amendement van mijn hand dat hopelijk vandaag wordt aangenomen, om de ervaring, de expertise en de versterkte inzet van de NVWA te gebruiken in onze strijd tegen nicotine.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik zie dat mevrouw Jansen van Nieuw Sociaal Contract nog een vraag heeft.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Ik ben het helemaal met mevrouw Tielen eens dat je ook buiten de grenzen van Nederland moet zoeken als je het vaperen en roken wil aanpakken. Maar kan mevrouw Tielen aangeven hoeveel geloof zij op de korte termijn heeft in dit soort acties? We weten namelijk dat er tot nu toe weinig vooruitgang in Europa is geboekt op dit gebied. We weten ook dat het nog weleens vertragend kan werken om dit op Europees niveau aan te pakken.

Mevrouw Tielen (VVD):

Uiteindelijk ben ik voor het winnen van de wedstrijd. Als ik een wedstrijd begin, dan win ik die graag. De vraag is hoe je dat doet. We zien nu al dat een aantal dingen die we in Nederland hebben afgesproken, niet, of in ieder geval veel te weinig, effect hebben, omdat het in andere landen om ons heen weer anders zit. Dan heeft het niet zo veel zin om er in Nederland nog steviger tegenaan te gaan, terwijl men in de landen om ons heen achterblijft. Ik wil dus heel graag dat er op Europees niveau afspraken zijn, zeker met de landen om ons heen. Geloof ik daarin? Tja, uiteindelijk moet je dingen doen waar je in ieder geval van overtuigd kan zijn. Ik ben ervan overtuigd dat het kan, al heb ik ook gezien dat het heel lastig is. Maar dat geldt kennelijk ook voor onze Nederlandse samenleving.

De voorzitter:

Er is een vervolgvraag.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Zou mevrouw Tielen het dan ook heel mooi vinden als er gewerkt zou worden aan die leeftijdsverhoging van 18 naar 21 jaar? Dat is de motie die de heer Krul en ik gaan indienen.

Mevrouw Tielen (VVD):

Ik zou het verwarrend vinden als we in Nederland afspreken dat je vanaf je 18de meerderjarig bent, maar dat er dan wel allerlei mitsen en maren omheen komen. Ik ben dus niet direct enthousiast. Ik zal naar de motie kijken als die er ligt, maar ik vermoed dat ik het niet zo'n heel goed idee ga vinden.

Mevrouw Dobbe (SP):

Ik zal niet vragen naar de bekende weg, namelijk of de VVD de bezuinigingen op de zorg wil terugdraaien of de winsten in de tabaksindustrie wil aanpakken. Maar ik ga wel het volgende vragen. Zou mevrouw Tielen het idee steunen om meerdere stoppogingen te vergoeden voor mensen die willen stoppen met roken? Over het algemeen vergt dit namelijk altijd meerdere pogingen.

Mevrouw Tielen (VVD):

Daar ga ik nu geen direct "ja" op zeggen, hoewel ik heel goed begrijp op basis van welk onderzoek en welke kennis mevrouw Dobbe deze vraag stelt. Ik herken de vraag wel. Tegelijkertijd is voor een persoon een stoppoging vaak ook al een positieve businesscase, om het maar zo te zeggen. Als je ziet wat verstokte rokers wekelijks besteden aan tabaksproducten, dan is dat rekensommetje snel gemaakt: als je echt een effectieve stoppoging doet, dan merk je dat ook op korte termijn al bij je weekboodschappen. Daarmee leg je de verantwoordelijkheid eigenlijk bij mensen zelf. Ik denk ook dat dat kan. Maar ik hoor ook wat mevrouw Dobbe zegt; ik ken de cijfers. Maar laten we daar in het voorjaar opnieuw naar kijken. Vooralsnog ben ik gewoon voor één stoppoging per jaar, die we met z'n allen betalen. Dan ligt de rest bij de mensen zelf.

De voorzitter:

Er is een vervolgvraag.

Mevrouw Dobbe (SP):

Dat vind ik jammer. Wij gaan daar een voorstel voor indienen. Ik hoop wel dat mevrouw Tielen daar nu al naar wil kijken en daar niet mee wil wachten. Want er ligt inderdaad al heel veel onderzoek. Volgens mij toont dat onderzoek ook aan dat het gewoon enorm helpt als mensen dit met begeleiding kunnen doen en als dit door de verzekering gewoon wordt vergoed. Als we dat kunnen doen, moeten we dat volgens mij ook gewoon doen.

Mevrouw Tielen (VVD):

Kijken wil ik altijd, nadenken ook. Ik ben altijd kritisch en constructief; zo kent u mij ook. Maar zoals ik al zei: "Stel dat je één stoppoging van ons allemaal betaald krijgt, maar dat die niet voldoende werkt, omdat er soms gewoon meerdere pogingen nodig zijn. Stel dat je er vervolgens één zelf betaalt. Dan merk je al op korte termijn dat je die pakjes sigaretten of shag of andere dingen niet meer hoeft te kopen." Ook voor de mensen zelf is stoppen gewoon een positief verdienmodel. Ik weet dus niet of we daar nou met z'n allen aan bij moeten dragen.

De voorzitter:

Dan dank ik u voor uw inbreng. Dan zijn we toe aan de laatste spreker van de zijde van de Kamer. Dat is mevrouw Wijen-Nass van de BBB.

Mevrouw Wijen-Nass (BBB):

Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik neem dit debat last minute over van mijn collega, die elders verplichtingen had. We vonden het wel heel belangrijk om deel te nemen aan dit debat; vandaar dat ik er ben.

Voorzitter. Vandaag behandelen we het burgerinitiatief Nicotinee. Ik zal maar meteen met de deur in huis vallen: voor ons had dit debat niet gehoeven. We zullen het initiatief ook niet steunen. Het is volgens ons een voorbeeld van de steeds grotere betutteling in onze samenleving. Nicotinee pleit voor een generatiegebonden verkoopverbod voor nicotineproducten voor iedereen die geboren is na 1 januari 2012. Dat betekent dat de huidige generatie die in 2030 18 jaar wordt nooit meer tabak of andere nicotineproducten zal kunnen kopen. Dat is volgens ons een inbreuk op de vrijheid van volwassen consumenten. Ik zie u al denken, voorzitter: tabak is geen wiet. Dat klopt. Het voorstel dat er nu ligt, zou resulteren in een situatie dat een 18-jarige straks misschien wel vrijelijk hasj en wiet mag roken, maar geen tabak. Dat vinden wij echt volstrekt belachelijk.

Voorzitter. Daarnaast is dit voorstel volledig onwerkbaar. Het resulteert namelijk in een situatie dat iedere klant moet worden gecontroleerd op zijn geboortedatum. Hierdoor zullen ondernemers die nicotineproducten verkopen, gedwongen worden om steeds gedetailleerder onderscheid te maken tussen klanten van verschillende leeftijd. Dat legt toch weer extra druk op onze ondernemers.

Dan is er nog het feit dat partijen in de Kamer steun hebben uitgesproken voor dit burgerinitiatief terwijl we in het hoofdlijnenakkoord hebben afgesproken geen nationale koppen boven op Europese regelgeving te zetten. Dit initiatief is nou juist een voorbeeld van zo'n nationale kop.

Wat ik nog niet genoemd heb, zijn de desastreuze effecten die dit initiatief met zich mee zou brengen. We zien namelijk nu al dat het verbod op de verkoop van tabaksproducten leidt tot dreigende faillissementen voor honderden kleine regiosupermarkten. Dat probleem wordt alleen maar groter als er een generatieverbod wordt doorgevoerd. Daarnaast is er een aanzienlijke stijging van illegale tabaksverkoop en een toenemende tabaksverkoop over de grens. Dat betekent dat we ook andere belastinginkomsten naast die op tabaksproducten mislopen. Mensen laden hun auto's vol aan de grens, niet alleen met sigaretten maar met alles wat daar goedkoper is. We missen nu al zoveel meer inkomsten dan alleen de accijnzen op tabak. Ons voorstel is dan ook om accijnsverhogingen en het ontmoedigen van het roken op Europees niveau aan te pakken, want gelijke monniken, gelijke kappen. Hier zou ik heel graag een reactie van de staatssecretaris op krijgen.

Voorzitter. Tot slot wil ik afsluiten met een opmerking die onze partij al vaker heeft gemaakt. Iedereen heeft het recht om zelf beslissingen te nemen over zijn of haar gezondheid, inclusief de keuze om wel of niet te roken. Een rookverbod lijkt misschien hartstikke goed bedoeld, maar wij denken dat het alleen maar gaat leiden tot nog meer illegale sigaretten en extra druk op onze ondernemers, die al een slechter klimaat ervaren. Wij vinden dat het niet de taak is van de overheid om de persoonlijke vrijheden van mensen te beperken op basis van wat de overheid denkt dat beter voor ons is. In plaats van te verbieden moeten we wat ons betreft Europees aan de slag en landelijk vooral inzetten op voorlichting, preventie en begeleiding voor wie wil stoppen.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan zie ik nog wat interrupties, als eerste van mevrouw Jansen namens Nieuw Sociaal Contract.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Ik vind het jammer dat BBB zich wel heel druk maakt over faillissementen, maar niet om mensen die jaarlijks ziek worden en overlijden aan de gevolgen van een rookverslaving. Ik herinner me ook nog de woorden van collega mevrouw Van der Plas, die de jongeren opriep: begin er niet aan. Ik zou graag willen horen hoe je ervan af moet blijven, als je niet investeert in een rookvrije generatie.

Mevrouw Wijen-Nass (BBB):

Ik dacht dat ik daar al best wel duidelijk over was geweest in mijn inbreng. Laat ik nog een keertje herhalen waar wij op willen inzetten. Wij vinden dat we hiermee Europees aan de slag zouden moeten en landelijk vooral moeten inzetten op voorlichting, preventie en begeleiding voor wie wil stoppen. Zo'n totaalverbod vinden wij absoluut geen goed idee. Wij vinden dat echt een voorbeeld van de steeds grotere betutteling.

De voorzitter:

Een vervolgvraag. Laat ik nog een keer zeggen dat dit wel allemaal van de tijd afgaat die we straks voor de staatssecretaris hebben. Het is aan u om uw tijd in te delen, maar u hebt een vervolgvraag, dus graag kort.

Mevrouw Daniëlle Jansen (NSC):

Ik zal nog één vraag stellen. We weten allemaal dat de maatregelen die worden genoemd niet effectief of beperkt effectief zijn. Als je echt wat wil bereiken, dan moet je de beschikbaarheid beperken, wat doen aan de marketing en accijnzen verhogen. Waarom is BBB van plan om in te zetten op maatregelen die niet effectief zijn?

Mevrouw Wijen-Nass (BBB):

Wij denken dat een totaalverbod ook niet effectief is, dat steeds meer mensen de grens over gaan rijden om daar hun tabak te halen en dat er wellicht nog een hele illegale stroom ontstaat. Daar wil ik toch wel eventjes op wijzen. We hebben inmiddels ook een wietexperiment lopen. In Nederland gedogen we al jaren tot 5 gram. Daar gebeurt ook heel veel in de illegaliteit. Daarvan hebben we uiteindelijk gezegd: laten we toch maar eens met een wietexperiment bekijken hoe we dat gaan doen. Ik denk dus dat we daar totaal over van mening verschillen.

De heer Krul (CDA):

Ik vind het veel prettiger om een debat te voeren niet op basis van wat we denken, maar op basis van wat we weten. Uit wetenschappelijk onderzoek weten we dat de maatregelen die de BBB net voorstelt niet effectief zijn. De twee meest effectieve maatregelen uit alle wetenschappelijke onderzoeken zijn het terugdringen van het aantal verkooppunten en het verhogen van de accijns. Dat is wat de wetenschap ons leert. Dan kan je zeggen dat je een andere politieke keuze maakt, maar dan kies je er dus ook voor dat het aantal kinderen dat begint met roken blijft stijgen. De BBB zegt: "Wij kiezen niet voor accijnsverhogingen, want wij zien grenseffecten die wij heel erg vinden. Wij kiezen niet voor een

verbod, want wij zijn tegen betutteling." Zeg er dan ook bij, zou ik tegen de BBB willen zeggen, dat je het accepteert dat het aantal kinderen dat begint met roken, stijgt. Dat zou ik fair vinden. Dat is simpelweg het wetenschappelijk bewezen gevolg daarvan.

Mevrouw Wijen-Nass (BBB):

Ik denk dat we daar toch anders naar kijken dan het CDA. Wij vinden dit namelijk totale betutteling. We vinden dat iedereen gewoon zijn eigen keuze zou moeten kunnen maken. Ik zou de heer Krul, van het CDA, ook nog even willen wijzen op het volgende. Sinds we hebben besloten dat die tabaksproducten niet meer verkocht mogen worden in kleine supermarkten is het percentage gevonden illegale pakjes gestegen van ruim 1% naar ruim 4%. Wat in de illegaliteit gerookt wordt, kunnen wij hier niet direct meten. Dat is ook een van de grote bezwaren die wij hiertegen hebben.

De voorzitter:

Een vervolgvraag, en wel graag een vraag, meneer Krul.

De heer Krul (CDA):

Dat ontken ik ook niet, maar uit onderzoek blijkt dat zelfs als je grenseffecten of illegaliteit meeneemt, de rookprevalentie te laag ligt bij deze twee maatregelen. Mijn simpele vraag is dus of de BBB bereid is om te accepteren dat steeds meer kinderen beginnen met roken zolang we maar niet hoeven te betuttelen of de accijns hoeven te verhogen.

Mevrouw Wijen-Nass (BBB):

Ik denk dat we hier een andere afweging in maken. Ik heb al eerder gezegd dat wij dit een voorbeeld vinden van hele grote betutteling en dat dit gewoon niet iets is wat wij willen.

De voorzitter:

Ik dank u voor uw inbreng namens de BBB.

De beraadslaging wordt geschorst.

De voorzitter:

De staatssecretaris heeft aangegeven dat er best een aantal technische vragen is gesteld en hij daardoor wat meer tijd nodig heeft om de beantwoording voor te bereiden. Daarom heb ik besloten om de schorsing te combineren met een vroege lunch. We schorsen dan 40 minuten. Ik verwacht u allemaal wel op tijd terug in de zaal. Dan hebben we een halfuurtje langer aan de achterkant, omdat ik dan dus niet hoeft te schorsen voor de lunch. Dan hebben we dus iets langer de tijd.

De vergadering wordt van 11.52 uur tot 12.36 uur geschorst.